

ТЕМА 1 ІНВЕСТИЦІЇ І РИНОК КАПІТАЛУ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета: визначити сутність та завдання інвестиційного менеджменту, основні поняття інвестицій та їх класифікацію, а також сутність теорії запозичених коштів та теорії міжчасового вибору.

Основні поняття: інвестиції, реальні інвестиції, фінансові інвестиції, прямі і непрямі інвестиції, інвестиційний менеджмент, ціна, попит, пропозиція, процентна ставка.

План

1. Економічна сутність та класифікація інвестицій.
2. Сутність, мета і завдання інвестиційного менеджменту.
3. Теорія запозичених коштів. Теорія міжчасового вибору.

1. Економічна сутність та класифікація інвестицій.

У мікроекономіці під *інвестиціями* розуміють частину сукупних витрат, яка складається із витрат на нові засоби виробництва, вкладень в обіг, житло та збільшення товарних запасів із метою отримання прибутку у майбутньому.

У макроекономіці *інвестиції* – це частина внутрішнього валового продукту, що не спожита у поточному періоді і забезпечує приріст прибутку у майбутньому.

У теорії виробництва *інвестиції* – це процес створення нового капіталу, що включає засоби виробництва та трудові ресурси.

У фінансовій теорії під *інвестиціями* розуміють придбання реальних і фінансових активів з метою отримання майбутніх вигід.

Таким чином, *інвестиції* – це обмін певної сьогоdnішньої вартості грошей на майбутню.

Засоби виробництва, що використовуються протягом тривалого періоду часу, називаються *капіталом*. Між інвестиціями і капіталом існує нерозривний взаємозв'язок: будь-які витрати на створення нового або відновлення старого капіталу називаються *реальними інвестиціями* (наприклад, вкладення коштів в оборот, житло, послуги, виробництво та інші матеріальні об'єкти).

Фінансові інвестиції – це вкладення коштів в обмін на зобов'язання, тобто у цінні папери.

Класифікація інвестицій

1. За об'єктом вкладення коштів:

- реальні інвестиції (вкладення коштів у реальні активи – як матеріальні, так і нематеріальні; іноді вкладення коштів у нематеріальні активи, пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризуються як інвестиції в інновації);
- фінансові інвестиції (вкладення коштів у різноманітні фінансові інструменти, тобто у цінні папери).

2. За характером участі інвестора у процесі інвестування:

- прямі інвестиції передбачають особисту участь інвестора у виборі об'єктів інвестування і вкладення коштів);

- непрямі інвестиції мають на меті опосередковану участь інвестора у процесі інвестування, тобто інвестор діє через посередника – інвестиційну компанію, інвестиційний фонд, компанію по управлінню активами або іншого фінансового посередника.

3. За періодом інвестування коштів:

- короткострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період не більше одного року (наприклад, короткострокові депозитні внески, купівля короткострокових ощадних сертифікатів тощо);

- довгострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період більше одного року.

4. За формами власності інвестора:

- приватні інвестиції – це вкладення коштів, що здійснюються фізичними особами, громадянами, а також підприємствами недержавних форм власності;

- державні інвестиції – це вкладення коштів, що здійснюються центральними і місцевими органами влади й управління за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами й установами за рахунок власних і позичкових коштів;

- іноземні інвестиції – це вкладення коштів, що здійснюються іноземними громадянами, юридичними особами і державами;

- спільні інвестиції – це вкладення коштів, що здійснюються суб'єктами даної країни й іноземних держав.

5. За регіональною ознакою:

- внутрішні інвестиції – це вкладення коштів у ті чи інші об'єкти, розміщені у територіальних межах даної країни;

- закордонні інвестиції – це вкладення коштів в об'єкти інвестування, розміщені за межами території даної країни (до них відносять також придбання різноманітних фінансових інструментів інших країн – акцій закордонних компаній, облігацій інших держав тощо).

2. Сутність, мета і завдання інвестиційного менеджменту.

Інвестиційний менеджмент являє собою систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із здійсненням різних аспектів інвестиційної діяльності підприємства.

Інвестиційний менеджмент тісно пов'язаний із такими основними функціональними системами управління підприємства, як операційний менеджмент, фінансовий менеджмент, інноваційний менеджмент та ін.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді.

Основні завдання управління інвестиційною діяльністю, спрямовані на реалізацію його головної мети:

1. Забезпечення достатньої інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства.

2. Забезпечення максимальної прибутковості окремих реальних і фінансових інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства в цілому з найменшим рівнем інвестиційного ризику.

3. Забезпечення мінімізації інвестиційного ризику окремих реальних і фінансових інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства в цілому з найменшим рівнем їх прибутковості.

4. Забезпечення оптимальної ліквідності інвестицій і можливостей швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх і внутрішніх умов здійснення інвестиційної діяльності.

5. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів і оптимальної їх структури відповідно до прогнозованих обсягів.

6. Забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

7. Пошук шляхів прискорення реалізації діючої інвестиційної програми.

3. Теорія запозичених коштів. Теорія міжчасового вибору.

На ринку інвестицій існує *теорія запозичених коштів*, яка розглядає таку модель ринку капіталів, у якій існують два учасники:

- 1) фірми (підприємства), які виробляють товари та послуги;
- 2) домашні господарства.

Фірми пред'являють попит на позичкові кошти, необхідні для створення нового або відновлення старого капіталу.

Домашні господарства зберігають частину свого сукупного доходу й формують пропозицію фінансових ресурсів.

У якості *ціни* у даній теорії виступає відсоток, який виплачує позичальник кредитору за право використання його коштів протягом певного періоду часу (чим довше період використання коштів, тим вища ціна).

На ринку інвестицій існують попит, пропозиція і рівновага.

Під *попитом* розуміють сумарний обсяг коштів, який готові запозичити або залучити підприємства при різних рівнях процентної ставки.

Пропозиція показує, який обсяг коштів готові надати інвестори (домашні господарства) при кожному рівні процентної ставки.

Одне з основних положень економічної теорії полягає у тому, що якщо ринок конкурентний, тобто жоден з учасників ринку не має можливості впливати на ціну, то фактори попиту і пропозиції будуть впливати на ціну до тих пір, поки вона не встановиться на рівні, коли обсяг попиту буде рівним обсягу пропозиції. Відповідні обсяг і ціна називаються рівноважними. Модель попиту і пропозиції на ринку інвестицій представлена на рис. 1.1.

Інвестиційний попит з боку підприємств або фірм є не єдиним, але основним фактором кінцевого попиту на позичкові кошти. Будь-яка фірма, створюючи або оновлюючи свій капітал, робить це з метою одержання певних вигід. Одним із припущень економічної теорії є те, що основною метою фірми є максимізація прибутку. Розмір цього прибутку можна виразити у вигляді відсотка від інвестиційних витрат, який називається прибутковістю інвестицій.

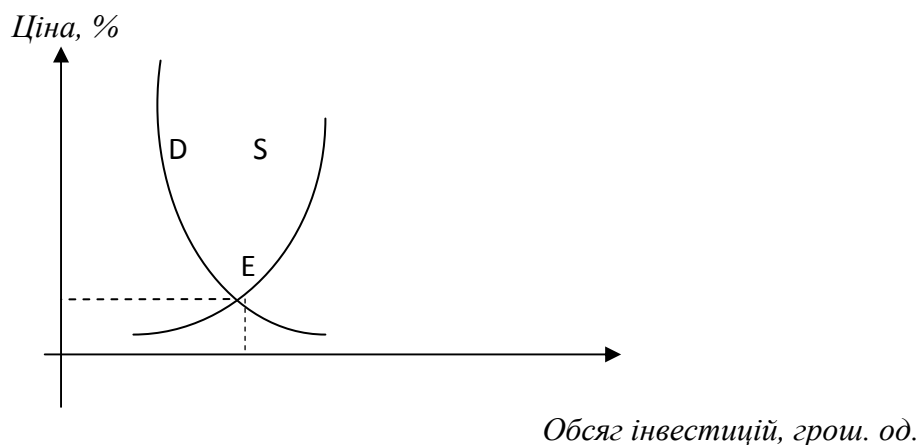

Рис. 1.1. Модель попиту і пропозиції на ринку інвестицій

Прибутковість інвестицій може бути різною залежно від розміру фірми або ринку функціонування, але існує загальна закономірність: зі збільшенням обсягу інвестицій їхня прибутковість буде знижуватися (це прояв економічного закону про граничну корисність факторів виробництва, який називається «Закон про граничну ефективність інвестицій»).

Модель пропозиції позичкових коштів називається *теорією міжчасового вибору*. Модель виходить із припущення про те, що люди зберігають частину свого поточного доходу для споживання його у майбутньому.

Пропорція, у якій суб'єкт ринку буде обмінювати поточне споживання на майбутнє називається *процентною ставкою*.

Для ринку капіталів властиві також ефекти заміщення і доходу. Основним учасником фінансового ринку, який впливає своїми діями на процентні ставки, а, відтак, і на обсяги інвестицій, – є Національний банк України.

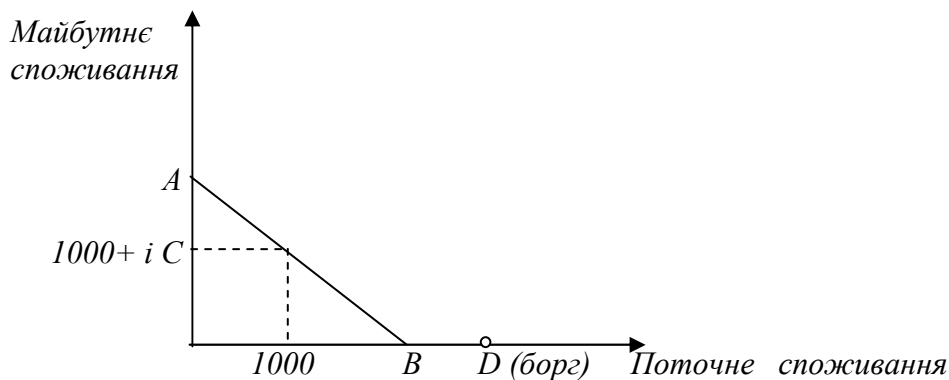

Рис. 1.2. Модель оптимального розподілу поточного і майбутнього споживання

Лінія АВ на графіку – це лінія бюджетного обмеження. Точка С показує оптимальне співвідношення між поточним і майбутнім споживанням.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Дайте визначення поняттю «інвестиції».
2. Розкрийте класифікацію інвестицій за різними ознаками.
3. У чому полягає основна мета і завдання інвестиційного менеджменту?
4. Розкрийте сутність теорії запозичених коштів і міжчасового вибору.